

Advies commissie gezamenlijk gebruik Dorpskerk in Hilversum aan de Algemene Kerkenraad van Protestantse Kerk Hilversum.

Leden: Arend Smits, Liesbeth van Renssen, Erik van Halsema, Jessica Rebel, Bianca van de Horst, Jan Mauritz en Bram Schriever (als extern begeleider).

Opdracht:

In de vergadering van 24 juni 2024 besluit de Algemene kerkenraad van de Protestantse gemeente Hilversum het volgende:

‘De thuisherk voor Bemore+ (nu de Lichtbron) en de Grote Kerk wordt de Dorpskerk aan de Kerkbrink mits deze geschikt is te maken voor meerdere geloofsgemeenschappen. De beide geloofsgemeenschappen behouden hun eigen vieringen, die tegelijkertijd gehouden kunnen worden’.

Naar aanleiding van het voorgaande wordt het besluitvoorstel aangepast: er worden twee commissies ingesteld: één inhoudelijke, waarvoor de kerkenraden van de Grote Kerk en BeMoRe+ (Lichtbron) het initiatief nemen en die ook kan bestaan uit niet-kerkenraadsleden; en één die kijkt naar de technische, praktische en monumentale aspecten en de financiële aspecten. Beide commissies krijgen een onafhankelijke voorzitter.

De AK neemt als deelbesluit:

Verzoek aan de wijkkerkenraden van BeMoRe+ (Lichtbron) en Grote Kerk om de inhoudelijke haalbaarheid van het plan te onderzoeken, onder leiding van een externe voorzitter.

In een later stadium besluit de AK om de voorwaarde dat beide geloofsgemeenschappen tegelijkertijd hun vieringen moeten houden, los te laten. Beide opties zijn bespreekbaar, tegelijk of na elkaar.

De commissie heeft zich in de uitwerking door de volgende vragen laten leiden:

- Wat betekent het voor de identiteit van de gemeentes van de Lichtbron en de Grote kerk om samen de Dorpskerk als thuisbasis te hebben?
- Welke kansen en mogelijkheden zijn er voor samenwerking en welke obstakels zien we voor ons?

Advies

Op basis van drie bijeenkomsten met bovengenoemde werkgroep komt deze unaniem tot het advies dat het op dit moment niet haalbaar wordt geacht om de Dorpskerk als thuisherk van zowel de Lichtbron als van de Grote Kerk te laten fungeren. Hier liggen inhoudelijke en praktisch / organisatorische redenen aan ten grondslag. De onderbouwing van dit advies is te vinden in bijgevoegd verslag.

Aan: Algemene kerkenraad Protestantse Gemeente Hilversum

Van: gezamenlijke commissie gebruik Dorpskerk

Betreft: advies gezamenlijk gebruik Dorpskerk vanuit eigen identiteit

Datum: december 2025

Start van de opdracht

In de vergadering van 24 juni 2024 besluit de Algemene kerkenraad van de Protestantse gemeente Hilversum het volgende:

De AK besluit het eerste deelbesluit als volgt te nemen:

a) De thuiskerk voor Bemore+ (nu de Lichtbron) en de Grote Kerk wordt de Dorpskerk aan de Kerkbrink mits deze geschikt is te maken voor meerdere geloofsgemeenschappen. De beide geloofsgemeenschappen behouden hun eigen vieringen, die tegelijkertijd gehouden kunnen worden.

Naar aanleiding van het voorgaande wordt het besluitvoorstel aangepast: er worden twee commissies ingesteld: één inhoudelijke, waarvoor de kerkenraden van de Grote Kerk en BeMoRe+ (Lichtbron) het initiatief nemen en die ook kan bestaan uit niet-kerkenraadsleden; en één die kijkt naar de technische, praktische en monumentale aspecten en de financiële aspecten. Beide commissies krijgen een onafhankelijke voorzitter.

De AK neemt als deelbesluit:

Verzoek aan de wijkkerkenraden van BeMoRe+ (Lichtbron) en Grote Kerk om de inhoudelijke haalbaarheid van het plan te onderzoeken, onder leiding van een externe voorzitter.

In een later stadium besluit de AK om de voorwaarde dat beide geloofsgemeenschappen tegelijkertijd hun vieringen moeten houden, los te laten. Beide opties zijn bespreekbaar, tegelijk of na elkaar.

In het najaar van 2025 is de commissie aan het werk gegaan bestaande uit: Liesbeth van Renssen, Jessica Rebel en Erik van Halsema vanuit de Lichtbron en Bianca van der Horst, Arend Smits en Jan Mauritz vanuit de Grote kerk. De eerste bijeenkomst werd Jan Mauritz vervangen door Albert Bloemhof. Extern begeleider is Bram Schriever.

De commissie is bij elkaar geweest op 16 oktober, 10 november en 25 november 2025.

Verwarring rond de opdracht

De afbakening van de opdracht om te verkennen of de Dorpskerk gebruikt kan worden door de twee geloofsgemeenschappen riep in eerste instantie verwarring op. Deze verwarring had betrekking op de afbakening van de opdracht die zich richt op het behoud van eigen identiteit bij het gezamenlijk gebruik van de Dorpskerk. Praktische vragen drongen zich steeds op:

- passen we wel samen in het gebouw?
- hebben we dan gelijktijdig kerkdiensten of na elkaar?, en hoe werkt dat dan als de Grote Kerk met Kanaal7 drie vieringen op een zondag wil houden?
- hoe zit het met de monumentale status en welke invloed heeft dat?
- als het praktisch niet haalbaar is, heeft onze opdracht dan wel zin?

Na hierbij stil gestaan te hebben lukte het om gericht te zijn op de inhoud met als hoofdvragen:

- Wat betekent het voor de identiteit van de gemeentes van de Lichtbron en de Grote kerk om samen de Dorpskerk als thuisbasis te hebben?
- Welke kansen en mogelijkheden zijn er voor samenwerking en welke obstakels zien we voor ons?

Identiteit

Iedere gemeente heeft een eigen identiteit binnen het kader van de Protestantse Kerk in Nederland. Dat geldt ook voor de gemeente van de Grote Kerk en van de Lichtbron.

De Grote Kerk omschrijft zichzelf als een reformatorisch-confessionele gemeenschap. Voor de Grote Kerk betekent deze hervormd-gereformeerde identiteit het volgende: 'In de verkondiging staan Jezus Christus en Zijn verlossende werk centraal. Ons geloof is gebaseerd op feiten, zoals die in de Bijbel verwoord staan.'

De Lichtbron is een breed protestantse gemeenschap. Zij beschrijven zichzelf als volgt: 'De Lichtbron is een protestantse geloofsgemeenschap waar we samen vieren, leren en dienen. Bij De Lichtbron streven we ernaar om steeds dieper het bevrijdende werk van God te begrijpen en te ervaren, met elkaar en met de wereld om ons heen.'

De identiteit van een kerkgemeenschap heeft niet alleen betrekking op ieders (persoonlijke) verhouding tot God, maar is ook van invloed op thema's als geloofstoerusting, ethische dilemma's, de gemeenschap als geheel en het kerkgebouw. De commissie erkent de verschillen in identiteit en constateert dat deze van invloed zijn op een mogelijk samen gebruiken van de Dorpskerk.

In de brochure 'Speelruimte gezocht; *protestantse visie op kerkgebouwen*' wordt ook

gesproken over kerkgebouwen en haar betekenis voor de gemeente:

'Liturgische ruimte

Een belangrijke, zo niet de belangrijkste functie van een kerkgebouw is ruimte bieden aan de eredienst.

In het ontwerp van de ruimte en het interieur van iedere kerk komt dit ook tot uitdrukking. Het gebouw doet als het ware mee met de liturgie. Dat begint vaak al buiten. De vorm van het gebouw, bouwkundige details en de plaatsing van de ramen. Binnen gaat het om de indeling, zoals de plaats van de preekstoel, het liturgisch centrum, interieurelementen, kerkelijke kunst en glas-in-loodramen. De bouwers en architecten hebben daarmee uitdrukking gegeven aan het karakter en de bedoeling van het gebouw. Dat is een belangrijk uitgangspunt, en je moet er als gemeente bijvoorbeeld rekening mee houden bij nevengebruik.

Tegelijk verandert ook de liturgie. De manier waarop de eredienst gevierd wordt is niet onveranderlijk, gaat mee met de tijd waarin wij leven en geloven. Het ligt voor de hand om als gemeente af en toe na te gaan: past de ruimte waarin wij vieren (nog) bij de inhoud?¹

Wat betekent dit wanneer de Lichtbron en Grote Kerk met elk een eigen identiteit gebruik moeten maken van eenzelfde kerkgebouw? Welk effect en welke uitstraling heeft een kerkgebouw / kerkzaal op de wijze van vieren? Maar ook, welke identiteit wil een gemeente uitstralen met haar gebouw?

Samenvoegen: kansen en mogelijkheden

De commissie ziet in het samen gebruiken van de Dorpskerk een aantal mogelijke voordelen door verschillende activiteiten samen op te pakken.

Daarbij denkt de commissie aan:

- Het samenwerken van de Diaconie in de Dorpskerk. De Dorpskerk in het midden van Hilversum kan met haar brede diaconale arbeid van grote betekenis zijn en heeft een brede uitstraling vanuit één centrale positie.
- Samenwerking rondom activiteiten als *Lighten the Night* en *Cantate op de Brink* en bij andere activiteiten op het gebied van kerk en cultuur zoals bijvoorbeeld concerten.
- Samenwerking bij maaltijden voor senioren vanuit beide gemeentes en voor mensen uit de stad.

De Lichtbron en Grote Kerk kunnen elkaar versterken in het gezamenlijk oppakken van deze activiteiten, waarbij het tegelijkertijd kan schuren omdat iedere gemeente werkt vanuit haar eigen identiteit waarbij missie en visie van elkaar kan verschillen.

Daarnaast heeft het gebruik van twee kerkgemeenschappen ook het effect dat het gebouw effectief gebruikt kan worden en zo het actieve, open en betrokken centrum kan zijn van de Protestantse Gemeente Hilversum. Het kan de zichtbaarheid van de kerk vergroten in haar brede verscheidenheid.

¹ Speelruimte gezocht; protestantse visie op kerkgebouwen. *De nota 'Speelruimte gezocht. Protestantse visie op kerkgebouwen' is geschreven in opdracht van het moderamen van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland. © Protestantse Kerk, 2021*

Samen in de Grote kerk: waar schuurt het?

Uitvoerig heeft de commissie stil gestaan bij vragen en knelpunten die zich voor kunnen doen bij het samen gebruik maken van één kerkgebouw. Eerder benoemden we het punt identiteit in meer brede zin, maar de commissie heeft ook ingezoomd op meer concrete punten.

Vershil in theologisch visie gaat niet alleen over visie op het heil, maar heeft ook uitstraling op een gebouw in haar uitingsvormen.

Voor de Grote Kerk is een meer sobere en ingetogener inrichting van gebouw en kerkzaal passend, terwijl De Lichtbron behoefte heeft aan een meer expressieve uitstraling.

De eigen identiteit van beide gemeentes is ook van invloed op:

- Uitingvormen in en rondom het gebouw: lhbtq+, Israël-Palestina, pro-life, magazines in de kerk zoals van Christenen voor Israël en PAX vredeskrant, GZB en Kerk in Actie.
- Het gebruik van het liturgisch centrum: ingetogen gereformeerde uitstraling waarin het Woord centraal staat of een centrum dat breder aangekleed is en waar ook ruim aandacht gegeven kan worden aan muziek, kunst, cultuur enz.
- Bij het gebruik van één kerkgebouw zal de samenwerking in de praktijk mogelijk tegenvallen omdat veel activiteiten te maken hebben met de inhoudelijke identiteit van de gemeente. Als voorbeeld kunnen activiteiten van jongeren gedeeltelijk samen worden uitgevoerd maar op het gebied van catechese en geloofstoerusting zullen meningen en visies te veel botsen en zal dit ten koste gaan van de eigen identiteit.

Indien beide gemeenschappen de Dorpskerk als thuiskerk hebben, betekent dit dus dat:

- De Lichtbron en Grote Kerk over verschillende zaken compromissen moeten sluiten.
- De Lichtbron en Grote Kerk niet zelfstandig en autonoom kunnen beslissen over uitingen naar buiten of zaken die betrekking hebben op het gebouw.
- Beide gemeentes hierdoor mogelijk niet volledige invulling kunnen geven aan de eigen identiteit.
- Verschillen in identiteit en gedwongen overleggen hierover kunnen leiden tot wederzijdse spanningen.

De huidige situatie

Op dit moment is de PGH op veel terreinen in ontwikkeling. Dat geldt ook voor de wijkgemeentes. Als het gaat om de gemeente van de Grote Kerk valt te denken aan het naderende vertrek van ds. Moehn, de verdere ontwikkeling van Kanaal 7 als missionaire tak van de gemeente, maar ook aan het doordenken van een aantal

ethisch-maatschappelijke dilemma's die nauw samenhangen met de eigen identiteit van de gemeente.

Voor de Lichtbron is er de afgelopen jaren veel gebeurd door het samengaan van de gemeentes van de Regenboog, De Morgenster, de Bethlehemkerk vanuit de PGH en de aansluiting van de Gereformeerde Kerk uit Loosdrecht en de Graankorrel vanuit 's Graveland. Vijf gemeenschappen werken hard om één geloofsgemeenschap te gaan vormen. Een grote

uitdaging waaraan voortvarend wordt gewerkt, maar die ook onrust en onzekerheid met zich meebrengt.

Daarnaast is er sprake van bestuurlijke onrust in de Lichtbron, er wordt hard gewerkt om deze onrust weg te nemen, maar dat alles kost energie en tijd. Tegelijkertijd hangt de beslissing over de gebouwen boven de Lichtbron en is dat op zichzelf ook een bron van onrust dat opgelost moet worden. Het lastige is echter dat het aan een duidelijke visie vanuit de AK, maar ook vanuit de Lichtbron lijkt te ontbreken die richting moet geven aan besluiten over huisvesting. De visie zou moeten gaan over identiteit, missie, visie en strategie, die normaal gesproken richting geeft aan besluiten over huisvesting en andere bedrijfsvoeringskwesties. Dit wordt nu gemist waardoor een door allen gedragen besluitvorming over gezamenlijk gebruik van kerkgebouwen lastig is, immers, waar leg je dat besluit naast? Wat zijn de afwegingen? Deze kunnen ons inziens idealiter niet louter financieel van aard zijn. Dus aan de ene kant is er haast geboden om een besluit te nemen omdat daarmee de gemeente de Lichtbron weer kan gaan bouwen, aan de andere kant is het lastig om dit besluit te nemen omdat een eenduidig gedragen visie over de koers van de Lichtbron lijkt te ontbreken.

In dit kader heeft de commissie er ook over gesproken of de gebouwenkeuze helemaal open ligt en of het voor de AK ook een optie is dat de gemeente van de Grote kerk naar een ander kerkgebouw zou gaan en bv de Lichtbron naar de Dorpskerk. De commissie verschilde hierover sterk van mening, maar deze vraag past ook niet binnen de opdracht van de Algemene kerkenraad. De AK zal hierover in samenspraak met alle gemeenschappen tot een besluit moeten komen.

Advies

Met bovengenoemde uitkomsten van de besprekingen zou het advies verschillende kanten op kunnen. Met goede afspraken over en weer is het wellicht mogelijk om samen in één kerkgebouw gehuisvest te worden. Daarbij kan het lastig zijn om die afspraken vooraf goed te definiëren. Veel zal in de praktijk besproken en ‘uit onderhandeld’ moeten worden. Op een aantal punten kan er zeker samengewerkt worden

Samen in één kerkgebouw hangt ook af van hoe het kerkgebouw vorm zal gaan krijgen. Wanneer de Dorpskerk wordt verbouwd tot een ‘twee-onder-één-kapwoning’ met een mogelijke gezamenlijke tussenruimte ziet de commissie meer mogelijkheden dan samen te wonen in één groot gezamenlijk huis.

Naast het mogelijk samen gebruik gaan maken van de Dorpskerk speelt ook de actuele situatie een grote rol. Er is veel in beweging binnen de Protestantse Gemeente Hilversum en de vraag dient zich aan hoeveel een gemeente aankan. De Lichtbron, maar ook de gemeente van de Grote Kerk bezint zich op haar eigen identiteit, missie en visie en hoe zij in de nabije toekomst gemeente wil zijn. Het ook nog samen gebruik gaan maken van één kerkgebouw kost dan extra energie. Het is veel gevraagd van beide gemeentes om dit extra traject van het verkennen van het gezamenlijk gebruiken van de Dorpskerk op te starten naast het traject van door ontwikkelen van de eigen identiteit en het bouwen van de gemeente.

Naast het advies van de commissie zoals verwoord in de begeleidende brief geeft de commissie onderstaande overwegingen mee:

- Laat de Dorpskerk gebruikt worden door één geloofsgemeenschap voor een door de AK vooraf bepaalde periode.
- Bied de gemeenschap van de Lichtbron en van de Grote Kerk de ruimte om verder te werken aan de eigen identiteit om daarin te verkennen hoe zij als gemeente van Christus dienstbaar kan zijn. Geef zo nodig kaders en richtlijnen en faciliteer hen daartoe.
- Verken in hoeverre de Dorpskerk als gezicht van de PgH gebruikt kan worden door de gehele Protestantse Gemeente Hilversum voor missionaire- culturele, diaconale- en maatschappelijke activiteiten.
De commissie adviseert de AK een werkgroep/projectgroep in te stellen met mensen vanuit de gemeenschap van de Lichtbron, de Grote Kerk gemeente en Vitamine G om dit verder te verkennen en uit te werken.